

Progresjonsplaner

for arbeid med fagområdene

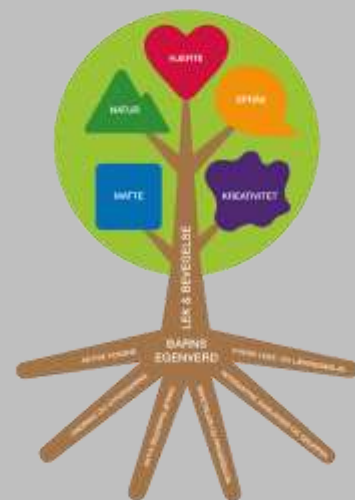

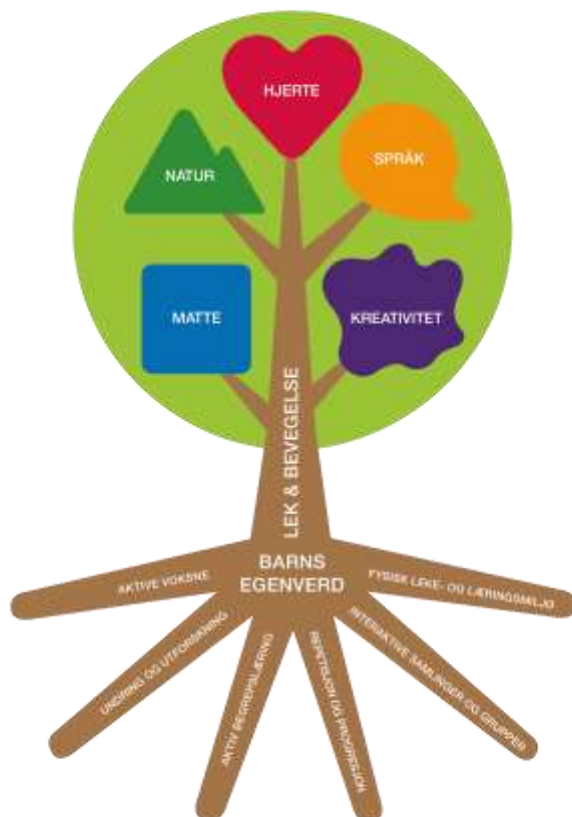
Læringsverkstedet

BARNEHAGER

VÅR PEDAGOGIKK

- Lekende læring
- Samspill
- Mestring

Vårt pedagogiske tre

Vårt pedagogiske tre bygger på et helhetlig syn på barns utvikling og læring.

Det gir en ramme for det pedagogiske arbeidet , tydeliggjør innhold , og beskriver viktige sammenhenger mellom barns trivsel, utvikling og læring.

Kjernen i vårt pedagogiske arbeid handler om å styrke barns egenverd. Hvert barn skal forstå og oppleve hvor verdifulle de er.

Stammen i vårt pedagogiske konsept er lek og bevegelse. Gjennom lek og bevegelse skal barna oppleve læring, samspill og mestring. På den måten kan vi jobbe helhetlig og tverrfaglig.

Røttene er fundamentet hvor vi henter vår pedagogiske forankring, og beskriver viktige læringsstrategier som vi kan ta i bruk for å legge til rette for tilhørighet og utforskning.

Bladene er våre fem fagområder som sammen med lek og bevegelse utgjør rammeplanens syv fagområder. I løpet av uken skal barna bli kjent med hjerte, natur, kreativitet, språk og matte.

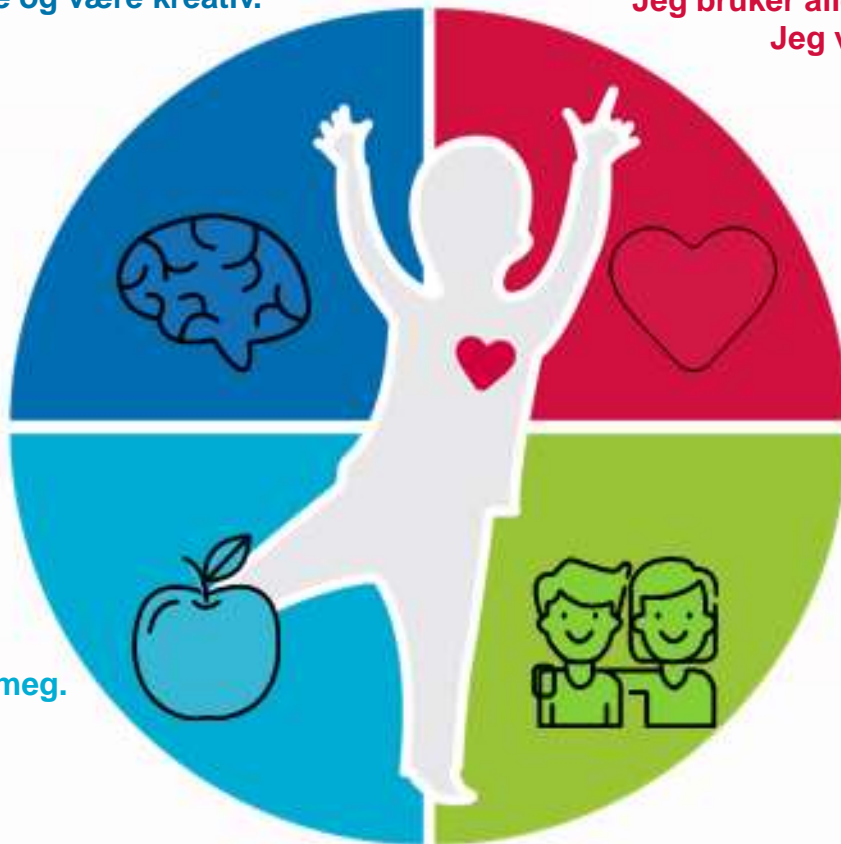
Treet gir oss oversikt og et bilde på hvordan alt henger sammen. Vi anser at arbeidet med hele det pedagogiske treet er viktig for å sikre et positivt og utviklende læringsmiljø i barnehagen.

KOGNITIVT

Jeg stiller spørsmål og undrer meg.
Jeg vil gi uttrykk for mine tanker.
Jeg er tenkende.
Jeg vil utforske og være kreativ.

EMOSJONELT

Jeg vil bety noe.
Jeg vil gi uttrykk
for mine følelser
Jeg bruker alle sanser.
Jeg vil tilhøre.

FYSISK

Jeg er leken.
Jeg vil mestre.
Jeg vil bevege meg.
Jeg vil skape.

SOSIALT

Jeg er sosial.
Jeg vil være
selvstendig.
Jeg vil lede.
Jeg vil være
medvirkende.

Barns utvikling

Alle barn skal hver dag føle seg verdifullt, vokse og trives. Vi betyr at vi gjør det sammen, og verdens viktigste verdier er barna våre. Vokse handler om at barna skal utvikle hele seg, både emosjonelt, sosialt, fysisk og kognitivt.

Barn blir født nysgjerrige. De vil utforske og forstå verden gjennom kroppen, sanser, språk og relasjoner. Hjernene deres suger til seg kunnskap. Barn er på konstant oppdagelsesferd. De berører, lukter, smaker, hører og ser verden rundt seg. Kroppen og de kroppslige erfaringer danner dermed et fundament for all læring

Hvert barn er unikt og utvikler seg i ulikt tempo. Gjennom å forstå barnets temperament kan miljøet tilpasses slik at det er mest mulig utviklingsfremmende for barnet.

Barn erfarer og lærer hele tiden. Vi tar i bruk alle hverdagsaktiviteter, som for eksempel påkledning, turer, utetid, lek og måltider bevisst i vårt pedagogiske arbeid.

I sosialt samspill og lek oppstår spontane situasjoner og kommunikasjon knyttet til alle fagområdene.

Vi jobber systematisk med alle fagområdene gjennom samlingsstunder, grupper, tema og prosjektarbeid. I denne progresjonsplanen kan dere finne inspirasjon til dette arbeidet.

PROGRESJON

Rammeplanen (UDIR 2017)

Barnehagen skal legge til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø.

...alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang (UDIR, 2017).

Personalet skal bidra til at
alle barn
får mestringsopplevelser
og samtidig
har noe
å strekke seg etter
(UDIR, 2017).

AKTIVE VOKSNE

Progresjonsplan

Barnehagen skal legge tilrette for progresjon gjennom variert pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialeer og gjennom fysisk miljø.

Hvert barn skal få utfordringer tilpasset sine erfaringer, interesser, kunnskaper og ferdigheter.

Barnehagen skal arbeide systematisk og variert med fagområdene Det er derfor svært sjelden at vi arbeider med kun et av rammeplanens fagområder alene.

Progresjonsplanene kan brukes som utgangspunkt for barnehagens arbeid med årsplan og annen planlegging.

Denne progresjonsplanen er ment å gi en inspirasjon til barnehagens arbeid med å lage egne progresjonsplaner.

HJERTE

Hovedmål:

Jeg: Vi skal bidra til at barnet utvikler en positiv selvfølelse.

Bli kjent med følelsene sine, kunne utrykke seg og medvirke i egen hverdag.

Du: Lære å ta kontakt med andre på en positiv måte. Gjøre ting sammen, hjelpe hverandre, dele leker mm

Gi barna gode muligheter til å utvikle vennskap

Vi: Ha det morsom sammen, med plass til glede og lek. Legge til rette for Gode vennskaps relasjoner. Skape en inkluderende atmosfære i barnehagen
Ha hjerte for verden

Materiell

Ressursbanken

Hjerteprogrammet

Hjertestol og hjerteboks

Hjertebok

Kibera heftet

Voksenrollen

- Tid og rom til lek- skape gode, nære relasjoner og bygger tillit.
- Skape trygghet, tilhørighet og tilknytning.
- Voksne som sitter på gulvet, deltar i barnas lek.
- Sensitive voksne som kan ta barnas perspektiv
- Støtte barnas identitetsutvikling og positive selvforståelse
- Anerkjennende kommunikasjon
- Skape situasjoner for lek og læring hånd i hånd, og veilede/støtte barnet i lek og daglige gjøremål
- Voksne med god relasjonskompetanse som viser nærhet, varme, raushet og velvilje
- Undre oss sammen, være nysgjerrige og utforskende. Støtte barnets læringslyst.

Refleksjon

Hvilke barn på min avdeling får mange «gode ansikter» fra voksne i løpet av en dag?

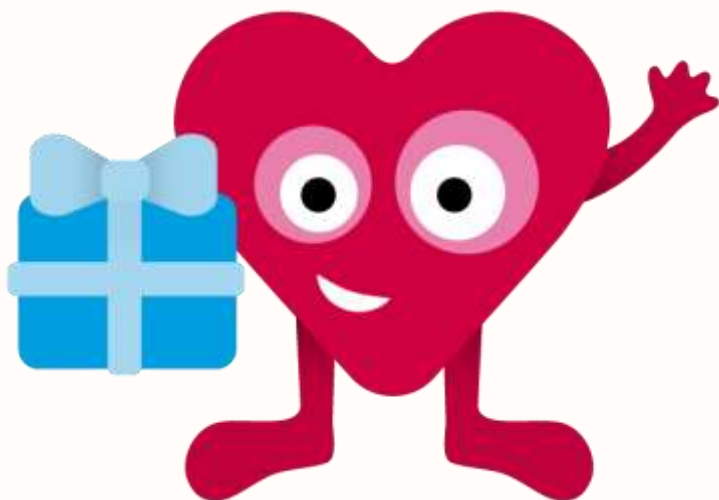
HJERTE

OMRÅDE	DELMÅL	Metoder
<p>FASE 1: JEG</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvem er jeg? • Mine følelser • Jeg vil! 	<p>Vi skal bidra til at barnet utvikler en positiv selvfølelse og et realistisk selvbilde.</p> <p>Får kjennskap til sin identitet: "Hvem er jeg?"</p> <p>Grunnleggende trygghet gjennom tilknytning</p> <p>Opplive å være verdifull</p> <p>Bi møtt på følelseruttrykk</p>	<p>Lek og samspill gjennom hele dagen Tid og rom til utforskning og undring</p> <p>Fast tilknytningsperson, legger vekt å skape gode relasjoner og et trygt miljø.</p> <p>Hjertesamling, med fokus på et hjertebarn Bruke hjertestolen , la barnet få sitte i stolen Ha bilder av barnet og familien tilgjengelig på avdelingen</p> <p>Feire bursdag til hvert barn</p> <p>Vi setter ord på følelsene, møter barnas følelser, støtter barnet i å uttrykke seg. Støtter barnet i konflikter</p> <p>Vi bruker barnets navn på en positiv måte</p>
<p>FASE 2: DU</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hjerte for andre • Jeg kan stoppe opp å tenke meg om • Vennskap 	<p>Barna skal få innsikt i hvordan andre barn har det.</p> <p>De skal lære å ta kontakt med andre barn på en positiv måte og dele på leker og utstyr.</p> <p>Vi ønsker å gi barna gode muligheter til å utvikle vennskap. Og lære dem å ta hensyn til og ha et hjerte for hverandre.</p>	<p>Lek og samspill gjennom dagen. Dele leker, vente på tur</p> <p>Borte – titte leker</p> <p>Selvkontroll – voksne som møter barnet på følelsene.</p> <p>Navnesanger, bilder av barna mm Si positive ting om barna. La barna vise omsorg for hverandre, gi en klem osv.</p> <p>Voksne er tilgjengelig og setter gode grenser</p>

HJERTE

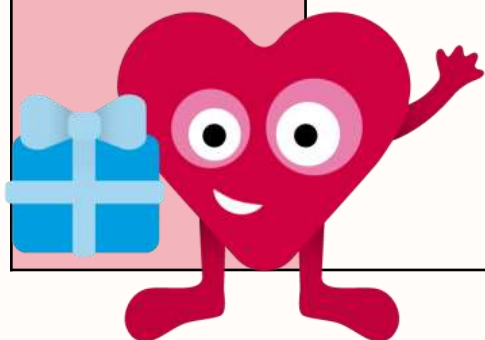
OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>FASE 3: VI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sosiale øvelser • Glede og humor 	<p>Barna skal få lære å fungere sammen med andre barn i en gruppe.</p> <p>Vi vil at det skal være morsomt å være sammen, med plass for masse glede, lek og tøys og tull.</p> <p>Bli kjent med egen kultur</p> <p>Bli kjent med engelske sanger</p>	<p>Ha smågrupper</p> <p>Sansemotoriske leker</p> <p>Ha morsomme samlinger med mye motorisk aktivitet, sang og musikk</p> <p>Voksne som skaper et positivt klima og legger til rette for glede og moro.</p> <p>Vi støtter barnet til å utrykke seg</p> <p>Vi markerer tradisjoner og enkle høytidsmarkeringer Takke for maten</p> <p>Synge enkle engelske sanger, regler mm</p>

HJERTE

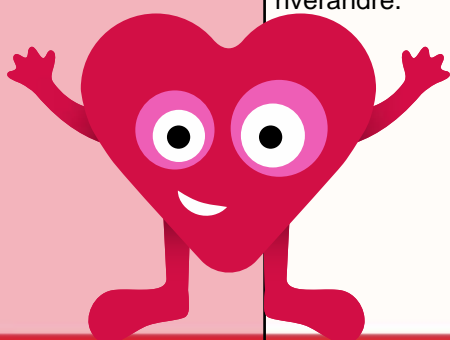
OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>FASE 1: JEG</p> <ul style="list-style-type: none"> Hvem er jeg? Mine følelser Jeg vill! 	<p>Vi skal bidra til at barnet utvikler en positiv selvfølelse og et realistisk selvilde, og får kjennskap til sin identitet: "Hvem er jeg?"</p> <p>Vi vil lære dem å forstå følelsene sine og hvordan de selv og andre uttrykker dem.</p> <p>Vi vil også gi dem mulighet til å kjenne på hva de vil, og uttrykke det på en positiv måte.</p>	<p>Lek og samspill gjennom hele dagen</p> <p>Fast tilknytningsperson – voksne som er med i leken, rutinesituasjonene mm.</p> <p>Hjertesamling, med fokus på et hjertebarn Bruke hjertestolen , la barnet få sitte i stolen, si gode ord til barnet.</p> <p>Lage selvportrett, tegne /male kroppen. Bruke speil for å studere seg selv. Måle høyde. Ha familiebilder, bilde av huset mitt mm</p> <p>Feire bursdag til hvert barn</p> <p>Vi setter ord på følelsene, møter barnas følelser, støtter barnet i følelsene.</p> <p>Vi bruker barnets navn på en positiv måte</p>
<p>FASE 2: DU</p> <ul style="list-style-type: none"> Hjerte for andre Jeg kan stoppe opp å tenke meg om Vennskap 	<p>Barna skal få innsikt i hvordan andre barn har det.</p> <p>De skal lære å ta kontakt med andre barn på en positiv måte og dele på leker og utstyr.</p> <p>Vi ønsker å gi barna gode muligheter til å utvikle vennskap. Og lære dem å ta hensyn til og ha et hjerte for hverandre.</p>	<p>Lek og samspill gjennom dagen. Snakke om vennskap og empati Gjøre gode gjerninger for hverandre, hjelpe hverandre mm</p> <p>Hermegåsa, kongen befaler el Rollelek – trene på å lytte til andre, gi og ta i leken.</p> <p>Ta kontakt med andre på en positiv måte – voksne er rollemodeller.</p> <p>Selvkontroll – voksne som møter barnet på følelsene.</p> <p>Voksne er tilgjengelig og setter gode grenser. Øve på å si nei og stopp., barnet øver på å sette grenser for seg selv.</p>

HJERTE

OMRÅDE	DELMÅL	Metoder
<p>FASE 1: JEG</p>	<p>Vi skal bidra til at barnet utvikler en positiv selvfølelse og et realistisk selv bilde, og får kjennskap til sin identitet: "Hvem er jeg?"</p> <p>Vi vil lære dem å forstå følelsene sine og hvordan de selv og andre uttrykker dem.</p> <p>Vi vil også gi dem mulighet til å kjenne på hva de vil, og uttrykke det på en positiv måte.</p> <p>Vi ønsker også å bidra til at de tar vare på seg selv og sitt eget sårbare hjerte ved å bli oppmerksom på at man kan gå sin vei eller si fra om vanskelige ting til trygge voksne</p>	<p>Lage bilder av familien og bruke det som utgangspunkt for hvem jeg er, familien og slekten min.</p> <p>Bursdagsfeiring</p> <p>Bildelotto om kroppen. Fotocollage om følelser. Dramatisere. Bruk gjerne bøkene om Lage selvportrett, lage fot/hånd/fingeravtrykk.</p> <p>Vi jobber med å anerkjenne egne og andre følelser og sette ord på følelsene våre Bli kjent med følelsene gjennom bruk av føleleskort</p> <p>La barna være ordensbarn.</p> <p>Tegne hva du vil bli. Øve oss på å holde på gode hemmeligheter.</p> <p>Dramatisere fantasier.</p> <p>Førskoleopplegget: Kroppen er min</p> <p>Kunne presentere noe i samlingsstunden</p>
<p>FASE 2: DU</p>	<p>Barna skal få innsikt i hvordan andre barn har det.</p> <p>De skal lære å ta kontakt med andre barn på en positiv måte og lære hvordan man kan bli venner igjen når man har krangla.</p> <p>Gi barna gode muligheter til å utvikle vennskap.</p> <p>Lære dem å ta hensyn til og ha et hjerte for hverandre.</p>	<p>Gi og ta positive tilbakemeldinger Trene på å ha respekt for andres grenser og vise empati</p> <p>Trene på å være en god venn Hjelpe hverandre og gjøre hyggelige ting for hverandre Trene på å kunne stoppe seg selv – selvkontroll</p> <p>Ha samarbeidsprosjekter</p> <p>Rollespill. Se på forskjeller og ulikheter mellom barna. Regel leker og bevegelsesleker, for eksempel hermegåsa, Kongen befaler el.</p> <p>Lese eventyr, feks den stygge andungen.</p>

MATTE

Hovedmål:

Gjennom arbeid med antall rom og form skal barnehagen bidra til at barna

- Oppdager og undrer seg over matematiske sammenhenger
- Utvikler forståelse for grunnleggende matematiske begreper
- Leker og eksperimenterer med tall, mengde og telling og får erfaring med ulike måter å uttrykke dette på
- Erfarer størrelser i sine omgivelser og sammenligner disse
- Bruker kroppen og sansene for å utvikle romforståelse
- Undersøker og gjenkjenner egenskaper ved former og sorterer dem på forskjellige måter
- Undersøker og får erfaring med løsning av matematiske problemer og opplever matematikkglede

Materiell:

- Ressursbanken
- Aktivitetskort
- Planleggingskjema
- Evalueringsskjema
- Ryddekort
- Mattepakke - materiell

TID, MÅL, VEKT

FORM

TALL, MENNDE

STØRRELSE, MÅNGETER, JUSTERING

Voksenrollen:

- Skal bruke matematiske begreper reflektert og aktivt gjennom hverdagen.
- Skal bruke bøker, spill, musikk, digitale verktøy, naturmaterialer, leker og utstyr for å inspirere barna til matematisk tenkning.
- Styrke barnas nysgjerrighet, matematikkglede og interesse for matematiske sammenhenger med utgangspunkt i barnas uttrykksformer.
- Legge til rette for matematiske erfaringer gjennom å berike barnas lek og hverdag med matematiske ideer og utdypende samtaler
- Stimulere og støtte barnas evne og utholdenhet i problemløsning

Refleksjon:

- Hvordan kan vi jobbe med å stimulere og støtte barnas evne og utholdenhet i problemløsning?

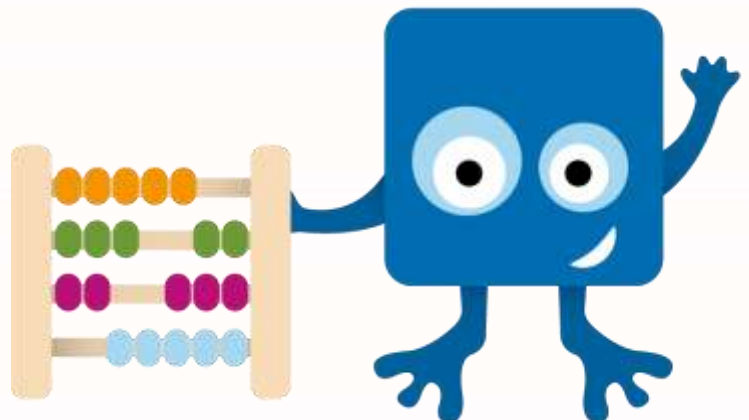
MATTE

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>FORM</p>	<p>Bli kjent med begrepene: runding, trekant og firkant</p> <p>Barna skal få mulighet til å eksperimentere og leke med ulike former.</p>	<p>Vi henger opp formene på badet, maler de på vinduet, teiper de på golvet. Blåser såpebobler. Bruker formene i plast som deles ut til barna i samling.</p> <p>Leker med former med putteboks leker, puslespill mm.</p> <p>Pekebøker lett tilgjengelig</p>
<p>TALL OG MENGDER</p>	<p>Bli kjent med å telle fra 1 til 5, Begynnende peke telling</p> <p>Bli kjent med begrepene ”mange” og ”ingen”</p> <p>Bruke tall og mengder gjennom lek i hverdagen, måltidet osv</p>	<p>Syngesanger med tall: ”En og to og tre indianere”, ”En elefant kom marsjerende”</p> <p>Regla om fem små apekatter. Telle barna hver dag. Teller fingre og tær.</p> <p>Delta i aktiviteter med parkobling, eks dele ut kopper.</p> <p>Bruke terning og lotto Bruke eventyr og konkreter Har ulike klosser, biler, tog mm</p>
<p>POSISJON OG Plassering</p>	<p>Bli kjent med begrepene: Først/sist, foran/bak/mellom, før/etter</p> <p>Utforske barnehagens fysiske miljø, inne og ute</p> <p>Gjenkjenne dagsrytmen. Først leke, så rydde, mat osv.</p>	<p>Gjenkjenne dagsrytmen: Først leke og så rydde, samling og så spiser vi.</p> <p>Navn på ukedager og måneder. Hva kommer før og hva kommer etter? Hvem sitter ved siden av deg? Hvilke klær må først på?</p> <p>Legge puslespill</p> <p>Peke og billedbøker</p>

MATTE

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
TID, MÅL OG VEKT	<p>Bli kjent med begrepene lang/kort, tung/lett, full/tom høy/lav</p> <p>Begynnende forståelse av nå og etterpå</p> <p>Øve på enkel turtaking</p>	<p>Vise barna at vi måler og veier matvarer når vi lager mat.</p> <p>Leke borte titt tei. Vente på tur</p> <p>Bruke dagstavla – dagen i dag</p>
TERNING	<p>Bli kjent med terningen</p>	<p>Øve på å trille terningen.</p> <p>Motorikkterning, terning med prikker på, terning med ulike ansiktsuttrykk, fargeterning</p>
STØRRELSER, MØNSTER OG SORTERING	<p>Barna skal oppmuntres til å bli oppmerksom på likheter og ulikheter</p> <p>Bli kjent med begrepene stor/liten, tykk/tynn</p> <p>Få sortere leker i løpet av dagen</p>	<p>Hver dag i ryddesituasjoner samtaler vi om leker som skal opp i hvilke kasser. Ha ryddekort på kassene slik at det er lettere å sortere.</p> <p>Ha putte og sorteringsleker lett tilgjengelig</p> <p>Illustrere ulike størrelser med konkrete som de tre bjørnene i eventyret om Gullhår, de tre bukkene Bruse, plastdyrene og barna – hvem er høyest, hvem er lavest.</p> <p>Har puslespill med ulike størrelser og mønster</p>

MATTE

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
FORM	<p>Få kjennskap til de grunnleggende geometriske formene: sirkel(runding) trekant, rektangel.</p> <p>Barna skal få kjennskap til begrepene hel/halv og kunne skille likhet og ulikhet på former i hverdagen (sko er forskjellig fra støvel. Osv.)</p> <p>Barna skal kunne bruke de geometriske formene ved å benytte flere sanser.</p>	<p>Klippe og lime figurer, ta bilde og se/tegne inn på bildet så de ser at alle ting er satt sammen av former.</p> <p>Fallskjermløk, logico, geometriske brikker, tellebrikker. Matteleker.</p> <p>Puslespill og bøker lett tilgjengelig</p> <p>Geometrieventyret</p>
TALL OG MENGDER	<p>Barna skal få oppleve glede over å utforske, og leke med tall, både organisert og spontant i hverdagsituasjoner</p> <p>Kunne telle, og gjenkjenne tall fra 1 -10 (regletelling, rekketelling og baklengstelling). Få forståelse for tallmengde.</p> <p>Få erfaring med flyttetelling og de viktigste begrepene knyttet til tall og mengder: "alle, ingen, mange, få, noe. Flest og færrest, like mange, ikke like mange, flere enn og færre enn".</p> <p>Bli kjent med terningen</p>	<p>Butikklek.</p> <p>1, 2, 3, bøkene.</p> <p>Telle barn i samlingsstund.</p> <p>Logico, terning, tellebrikker, spill og puslespill, sanger og regler, cuisinairestaver.</p> <p>Forskjellige eventyr</p> <p>Sanger, rim og regler</p> <p>Rikt utvalg av brettspill</p> <p>Telle kopper, bestikk, tallerkener og barn.</p>

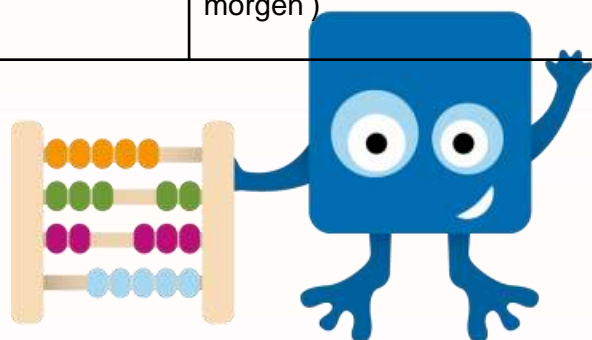
OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>POSISJON OG PLASSERING</p>	<p>Bli kjent med begrepene: først, sist, foran, bak, mellom, før, etter.</p> <p>Kjenne uke dagene, månedene og de forskjellige årstidene</p> <p>Kjenne motsetninger og preposisjoner</p> <p>Opplive voksne som undrer seg sammen med barna.</p> <p>Bli kjent med begrepene gjennom lek i hverdagen (måltid, påkledning mm)</p>	<p>Hinderløype, fallskjermlek, cuisinairestaver, regler.</p> <p>Bukkene bruse, Geitekillingen, Gubben og gamla. Gå i rekker på tur, en elefant kom marsjerende.</p> <p>Kaplaklosser, lego, tellebrikker. Konstruere etter modell.</p> <p>Bruke dagstavla – navn på ukedager , måned mm</p> <p>Påkledning- hvilke klær må først på</p>

MATTE

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>STØRRELSE, MØNSTER OG SORTERING</p>	<p>Barna skal tilegne seg gode og anvendbare matematiske begreper, og erfare ulike størrelser, former og mål gjennom å sortere og sammenligne.</p> <p>Ha kjennskap til begrepene: <u>Størrelse:</u>” Stor, liten, størst, minst, ikke samme størrelse, større enn, mindre enn”. Høy og lav <u>Tykkelse:</u>” Tykk, tynn, tykkest, samme tykkelse, ikke samme tykkelse, tykkere enn, tynnere enn”.</p> <p>Kjenne igjen de fleste fargene Kunne kategorisere etter størrelse og farge</p>	<p>Puslespill, cuisinairestaver, bruke kroppen som måleinstrument (en fot, en tomme, en favn). Perler og oppgaveark.</p> <p>Bruke ryddesituasjonen til sortering.</p> <p>Eventyr med konkrete</p> <p>Måle barna – hvem er høyest, lavest. Måler barna på høsten og våren. Var det noen forskjell?</p> <p>Puslespill og bøler tilgjengelig</p>
<p>TID, MÅL, VEKT</p>	<p>Få erfaringer med ulike typer mål, målenheter og måleredskap gjennom lek og hverdagsaktiviteter. Få barna til å fundere rundt avstand, vekt, volum og tid. Undre seg over Begreper knyttet til mål og vekt.</p> <p>Bli kjent med ulike tidsbegreper, ukedager, måned, årstider</p>	<p>Bruke kroppen som måleinstrument. (en fot, en tomme, en favn)</p> <p>Bruke vektskål. Måle med tau. Vannforsøk.</p> <p>Ha klokke på avdelingen Leke med tidsur, ta tiden på ulike gjøremål, osv Vente på tur</p> <p>Bruke dagstavla – år, måneder, uke, dag, timer, minutter, sekunder Vi snakker om nåtid, fortid og fremtid (bruke i dag, i går, i morgen)</p>

5-6 år

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>FORM</p>	<p>Få kjennskap til de grunnleggende geometriske formene: sirkel(runding) trekant rektangel.</p> <p>Barna skal få kjennskap til begrepene hel/halv og kunne skille likhet og ulikhet på former i hverdagen (sko er forskjellig fra støvel. Osv.)</p> <p>Barna skal kunne bruke de geometriske formene ved å benytte flere sanser.</p>	<p>Klippe og lime figurer, ta bilde og se/tegne inn på bildet så de ser at alle ting er satt sammen av former. Fallskjermløk, logico, geometriske brikker, bøker, tellebrikker. Matteleker.</p> <p>Geometrieventyret</p>
<p>POSISJON OG Plassering</p>	<p>Kunne navne på ukedagene og rekkefølgen på de.</p> <p>Kunne månedene</p> <p>Gjennom samspill med voksne få perspektiver på verden og universet. «Hvor er vi i forhold til universet , jorda, sola osv.</p>	<p>Hinderløype, fallskjermløk, cuisinairestaver, regler. Bukkene bruse, Geitekillingen, Gubben og gamla.</p> <p>Gå i rekker på tur, en elefant kom marsjerende, kaplaklosser, lego, tellebrikker. Konstruere etter modell.</p>

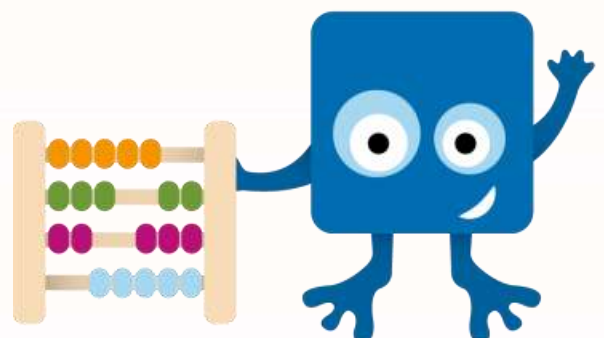
OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>TALL OG MENGDER</p>	<p>Barna skal få oppleve glede over å utforske, og leke med tall, både organisert og spontant i hverdagssituasjoner</p> <p>Kunne telle, og gjenkjenne tall fra 1-20 (regletelling, rekketelling og baklengstelling). Få forståelse for tallmengde.</p> <p>Få erfaring med flyttetelling og de viktigste begrepene knyttet til tall og mengder: "alle, ingen, mange, få, noe. Flest og færrest, like mange, ikke like mange, flere enn og færre enn".</p> <p>Bli kjent med terningen</p>	<p>Butikklek. 1, 2, 3, bøkene. Telle barn i samlingsstund.</p> <p>Logico, terning, tellebrikker, spill og puslespill, sanger og regler, cuisinairestaver.</p> <p>Forskjellige eventyr</p> <p>Sanger, rim og regler</p> <p>Rikt utvalg av brettspill</p> <p>Telle kopper, bestikk, tallerkener og barn.</p> <p>Butikklek, kafelek mm- selge kjøpe, veksle, lage penger osv.</p>

MATTE

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
STØRRELSE, MØNSTER OG SORTERING	<p>Barna skal tilegne seg gode og anvendbare matematiske begreper, og erfare ulike størrelser, former og mål gjennom å sortere og sammenligne.</p> <p>Ha kjennskap til begrepene: <u>Størrelse:</u>” Stor, liten, størst, minst, ikke samme størrelse, større enn, mindre enn”. Høy og lav <u>Tykkelse:</u>” Tykk, tynn, tykkest, samme tykkelse, ikke samme tykkelse, tykkere enn, tynnere enn”.</p>	<p>Puslespill, cuisinairestaver, bruke kroppen som måleinstrument (en fot, en tomme, en favn).</p> <p>Perler og oppgaveark.</p> <p>Sortere og kategorisere etter mønster, antall, form etc.</p> <p>Ha tilgjengelig puslespill, bøker mm</p>
TID, MÅL OG VEKT	<p>Få erfaringer med ulike typer mål, målenheter og måleredskap gjennom lek og hverdagsaktiviteter.</p> <p>Få barna til å fundere rundt avstand, vekt, volum og tid. Undre seg over Begreper knyttet til mål og vekt.</p> <p>Kjenne igjen tidsbegrepene i går, i morgen, senere, tidligere</p> <p>Utforske begrepene - Når levde dinosaurene? Hvor langt er det til stjernene?</p>	<p>Bruke kroppen som måleinstrument. Bruke vektskål. Måle med tau. Vannforsøk.</p> <p>Bruke dagstavla – år, måneder, uke, dag, timer, minutter, sekunder Vi snakker om nåtid, fortid og fremtid (bruke i dag, i går, i morgen)</p> <p>Måle tiden på for eksempel å rydde el</p> <p>Ha en klokke synlig på avdelingen</p>

NATUR

Hovedmål:

Gjennom arbeid med natur ,miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna:

- Opplever og utforsker naturen og naturens mangfold
- Får gode opplevelser om friluftsliv året rundt
- Opplever, utforsker og eksperimenterer med naturfenomener og fysiske lover
- Får kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lærer av naturen og utvikler respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta være på naturen
- Får kunnskap om dyr og uteliv
- Lager konstruksjoner av ulike materialer og utforsker muligheter som ligger i redskaper og teknologi
- Får kjennskap til menneskets livssyklus

Gjennom arbeid med nærmiljø og samfunn skal barnehagen bidra til at barna:

- Utforsker ulike landskap, blir kjent med institusjoner og steder i nærmiljøet og lærer å orientere seg og ferdes trygt.

Materiell

- Ressursbanken
- Aktivitetskort
- Månedens eksperiment
- Veilederen i natur
- Planleggings skjema
- Evalueringsskjema
- Hefte – Miljøsmarte barnehager

INTEGRER OG
TEKNOLOGI

MILJØ
MILJØ
OG SAMFUNN

Voksenrollen

- Skal legge til rette for mangfoldige naturopplevelser og bruke naturen som arena for lek, undring , utforskning og læring.
- Skal gi barna tid og anledning til å stille spørsmål, reflektere og lage forklaringer på problemstillinger, og delta i samtaler om det de har erfart og opplevd.
- Skal synliggjøre naturfenomener og reflektere sammen med barna om sammenhenger i naturen.
- Skal utforske og eksperimentere med teknologi og naturfenomener sammen med barna
- Skal introdusere barna for personer, steder og samfunnsinstitusjoner i nærmiljøet for å skape tilhørighet og hjelpe barna med å orientere seg og ferdes trygt.

Refleksjon

- Hva gjør du for å legge til rette for gode naturopplevelser året rundt ?
- Har du variasjon i månedens eksperimenter sånn at det dekker hele fagområdet?
- Miljøsmart – hva er det?

NATUR

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>NATUR OG TEKNOLOGI</p>	<p>Gi barna kjennskap om de vanligste fugleartene i Norge /nærområdet. (for eksempel, måke , kråke, and)</p> <p>Lære navn på de ulike fuglene og gjenkjenne dem etter utseende</p>	<p>Gå på turer, se etter fuglene.</p> <p>Ha bilder av fuglene i barnehagen</p> <p>Bruke pekebøker og begrepskort</p>
	<p>Forståelse for vær og ulike værforhold</p> <p>Barna skal oppleve glede ved å være ute i all slags vær</p>	<p>Snakke om dagens vær</p> <p>Se etter tegn på årstidene</p>
	<p>Få kjennskap til sanger og regler om været, årstider, dyr, fugler, insekter, planter og lignende</p>	<p>Bruke tradisjonelle barnesanger og regler.</p>
	<p>Bli kjent med fargene i naturen (høst, vinter, vår og sommer)</p>	<p>Oppdage endringer i naturen , farger, blomster, snø osv.</p> <p>Leke ute året rundt, bruke alle sansene</p>
	<p>Gi barna gode opplevelser med å spise mat ute i naturen</p>	<p>Ta med matpakke ut, gå en kort tur eller spis maten på barnehagen uteområde.</p>
	<p>La barna få mulighet til å leke med ulike naturmaterialer for eksempel sand, vann, jord, pinner, stein, blomster og blader</p> <p>Bli kjent med enkle sang leker</p>	<p>Gå på oppdagerakt finn pinner, steiner, sand, vann mm</p> <p>Bjørnen sover, Hoppe sa gåsa og epler og pærer.</p>
	<p>Få kjennskap til dyr, insekter og småkryp som vi finner i nærmiljøet</p> <p>Bli nysgjerrig på det som lever i naturen</p>	<p>Vi kikker på småkryp vi finner</p> <p>Har med dyrepose. Vi snakker om dyrene vi har i posen. For eksempel mus og bjørn.</p>

1-2 år

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>MILJØ</p>	<p>Bli glad i å være på tur.</p> <p>Skap nysgjerrighet og interesse for det naturen har å by på</p> <p>Lære om miljøvern. Hvordan vi oppfører oss på tur.</p>	<p>Ta med søppelet vårt hjem fra tur.</p> <p>Kildesortere i barnehagen. Barna blir med for å kaste noe i søppelkassa på avdelingen.</p>
<p>NÆRMILJØ OG SAMFUNN</p>	<p>Bli kjent med nærmiljøet</p> <p>Legge til rette for rolle lek med ulike tema – butikk, sykehus, tog mm</p> <p>Erfare brannvarsler og evakuering av barnehagen under trygge omgivelser</p>	<p>Vi går på turer i nærmiljøet Besøk på andre avdelinger i barnehagen Familien min</p> <p>Ha ulike leknesoner med masse materiell på avdelingen</p> <p>Vi har jevnlig brannøvelser i barnehagen.</p> <p>Uker hvor vi har fokus på brannvern for toårsklubben</p>

NATUR

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
NATUR OG TEKNOLOGI	Gi barna kjennskap om de vanligste fugleartene i Norge, Skjære, flaggspett, kjøttmeis, dompap.	Lage foringsbatter. Gi mat til småfuglene Begrepskort
	Forståelse for vær og ulike værforhold Bli kjent med de ulike naturfenomenene som skaper ulike farger som regnbuen, midnattssol, tåke	Snakke om dagens vær i samling. Bruke bilder og konkreter. Tegne været inn på kalenderen. Påkledning. utforske været aktivt gjennom hverdagen
	Ha et repertoar av ulike sanger ,rim regler om været, årstider, dyr, fugler, insekter, planter og lignende	Sesong/årtidssanger. Månedsangene.
	Bli kjent med fargene i naturen gjennom årstidsvariasjonene. Bli kjent med de ulike naturfenomenene som skaper ulike farger som regnbuen, midnattssol, tåke	Utforske og snakke om årstidene Følge et tre gjennom årets gang. Rød, blå, lilla, grønn, orange, hvit, sort, brun
	Gi barna gode opplevelser med å lage mat ute i naturen (For førskolegruppa), bål vett, tenne bål	Bær, pinnebrød, pølser, ostemørbrød, lapper, suppe, fiskekaker, matpakker.
	Få kjennskap til tradisjonelle sangleker og barneleker	Haien kommer med variasjon. Hauk og due, Rødt lys, Ulv, ulv, Fargeleken. Lekene krever aktive voksne. Lage landart
	Få kjennskap til dyr, insekter og småkryp som vi finner i nærmiljøet Bli kjent med naturen gjennom å bruke alle samser. Bli nysgjerrig på hva som skjer med dyrene gjennom årstid	Sporfinning, sanger bilder, konkreter. Utforske med forstørrelsesglass på insekter Ha med «dyreposer» med dyr (konkrete) Vi snakker om dyrene vi har i posen og insektene som vi finner. Faktakort

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
NATUR OG TEKNOLOGI	Få erfaringer ved å eksperimentere med ulike elementer som vann, planter, insekter og mineraler	F.eks. grave ned søppel for så å grave dett opp igjen senere. Hva skjer når blomstene ikke får alt de trenger for å vokse? Ha egen grønnsakshage Så frø - karse, solsikke, bønner mm. Forming i snø Leke med vann – demninger, kanaler mm. Månedens eksperiment - luft, lyd mm

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
MILJØ	<p>Få kjennskap til hvordan vi tar vare på naturen.</p> <p>Barnehagen skal være en miljøsmart barnehage</p> <p>Glede seg over naturen gjennom undring og eksperimentering.</p>	<p>Søppelplukking, kildesortering. Livets sirkel.</p> <p>Verne om dyr og planter. Ta vare på ting og reparere ting i barnehagen, gjenbruk</p> <p>Ha gode rutiner på tur, lære hvordan vi tar vare på naturen</p> <p>De voksne må følge opp og utvide barnas oppdagelser.</p>
NÆRMILJØ OG SAMFUNN	<p>Bli kjent med nærmiljøet</p> <p>Trafikk - Få god forståelse for hvordan man ferdes i trafikken</p> <p>Førstehjelp – ha kjennskap til nødnummer og hvordan gi riktig melding</p> <p>Brannvern – brannøvelser</p> <p>Bli kjent med ulike yrker</p> <p>Besøke institusjoner i nærmiljøet som bibliotek, eldresenter mm</p> <p>Bli kjent med ulike kulturer</p> <p>Bli kjent med egen lokal kultur</p> <p>Bli kjent med urbefolkning</p>	<p>Gi barna varierte turopplevelser. La selve turen være målet,</p> <p>Trafikk og skilt</p> <p>Førsthjelpsuke -Leke sykehus</p> <p>Brannvernuke</p> <p>Yrker – ha lekesoner, materiell mm på avdelingen. Bruker bøker, skrive ut bilder av ulike yrker mm</p> <p>Bli kjent, dele opplevelser.</p> <p>Kartlegge hva som finnes i nærmiljøet.</p> <p>Tema om andre land og kulturer</p> <p>Samene</p>

NATUR

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
NATUR OG TEKNOLOGI	Gi barna kjennskap om de vanligste fugleartene i Norge	Kjenne de ulike fugleartene og forskjell på standfugl og trekkfugl, meis, fink, spurv, spett
	Forståelse for vær og ulike værforhold Være kjent med de store variasjonene mellom de ulike årstidene, og naturlige endringer i løpet av et år.	Tegne været inn på kalenderen. Påkledning. Bli kjent med termometer Samtale om været – bruke bilder og konkrete Ha prosjekter om vær fenomener, eks skyer. Kartlegge skyene
	Få kjennskap til sanger og regler om været, årstider, dyr, fugler, insekter, planter og lignende	Sesong/årtidssanger. Månedsangene. Lage egne rim og regler
	Forstå bakgrunnen for naturens fenomener og fargeendringer	Utforske fargeendringer og naturfenomener
	Gi barna gode opplevelser med å lage mat ute i naturen (For førskolegruppa), bål vett, tenne bål	Bær, pinnebrød, pølser, ostesmørbrød, lapper, suppe, fiskekaker, matpakker. Lage mat ute
	Få kjennskap til tradisjonelle sangleker og barneleker	Haien kommer med variasjon. Hauk og due, Rødt lys, Ulv, ulv, Fargeleken. Lekene krever aktive voksne. Oppmuntre barna til selv å ta initiativ
	Få kjennskap til dyr, insekter og småkryp som vi finner i nærmiljøet	Sporfinning, sanger bilder, konkrete. Utforske med forstørrelsesglass på insekter Faktakort Kjenne dyrelyder Globale dyr – hva og hvor.

5-6 år

NATUR

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
NATUR OG TEKNOLOGI	Få erfaringer ved å eksperimentere med ulike elementer som vann, planter, insekter og mineraler	<p>F.eks. grave ned søppel for så å grave dett opp igjen senere. Hva skjer når blomstene ikke får alt de trenger for å vokse?</p> <p>Ha egen grønnsakshage</p> <p>Så frø - karse, solsikke, bønner mm.</p> <p>Forming i snø</p> <p>Leke med vann – demninger, kanaler mm.</p> <p>Månedens eksperiment - luft, lyd mm</p> <p>Ha prosjekter om teknologi, for eksempel lage trekk- opp båt el</p>

5-6 år

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>MILJØ</p>	<p>Få kjennskap til hvordan vi tar vare på naturen.</p> <p>Være en miljøsmart barnehage</p>	<p>Søppelplukking, kildesortering. Livets sirkel. Ha miljøprosjekter Kompost</p> <p>Økosystem og næringskjeden Bier - pollinering Foredle råvarer fra naturen Innhente materialer til gjenbruk.</p>
<p>NÆRMILJØ OG SAMFUNN</p>	<p>Bli kjent med nærmiljøet Hvor er huset mitt, skolen min osv</p> <p>Overgang barnehage/ skole</p> <p>Trafikk - Få god forståelse for hvordan man ferdes i trafikken</p> <p>Førstehjelp – ha kjennskap til nødnummer og hvordan gi riktig melding Brannvern – brannøvelser</p> <p>Barna blir kjent med FN- barnekonvensjon</p> <p>Bli kjent med ulike kulturer Bli kjent med egen lokal kultur Bli kjent med urbefolkningen</p>	<p>Gå på tur til barnas hus, evt bruke Google for å finne huset. Snakke om skolen min, besøke skolen Tegne kart over steder vi kan gå</p> <p>Bli kjent med enkle trafikkskilt</p> <p>Førstehjelpsuke Brannvernuke</p> <p>Bruke vennebøker, rollelek mm</p> <p>Tema andre land og kulturer Gå på besøk til lokale institusjoner, gårder mm Samene i Norge</p>

SPRÅK

Hovedmål:

Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna

- uttrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter
- bruker språk til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap til å løse konflikter
- videreutvikler sin begrepsforståelse og bruker et variert ordforråd
- leker, improviserer og eksperimenterer med rim, rytme, lyder og ord
- møter et mangfold av eventyr, fortellinger, sagn og uttrykksformer
- opplever spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale
- utforsker og gjør seg erfaringer med ulike skriftspråksuttrykk, som lekeskrift, tegning og bokstaver, gjennom lese- og skriveaktiviteter.

Materiell

- Ressursbanken
- Aktivitetskort
- Begrepskort
- Planleggings skjema
- Evalueringsskjema
- Begrepsoversikt

Voksenrollen skal

- skape et variert språkmiljø der barna får mulighet til å oppleve glede ved å bruke språk og kommunisere med andre
- synliggjøre språklig og kulturelt mangfold, støtte barnas ulike kulturelle uttrykk og identiteter og fremme mangfold i kommunikasjon, språk og andre uttryksformer
- invitere til ulike typer samtaler der barna får anledning til å fortelle, undre seg, reflektere og stille spørsmål
- oppmuntre barna til å fabulere og leke med språk, lyd, rim og rytme
- støtte barnas lek med og utforskning av skriftspråket
- bruke varierte formidlingsformer og tilby et mangfold av bøker, sanger, bilder og uttryksformer
- inkludere alle barna i språkstimulerende aktiviteter.

Refleksjon

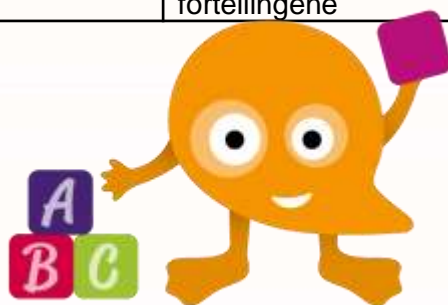
- Hvordan kan du bruke hverdagssituasjonene til å skape gode samtaler med barn?
- Hvordan stiller vi åpne spørsmål, og følger opp det barna sier?
- Hvordan tar du i bruk konkreter i beprepslæringen?

SPRÅK

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
LYDER/UTTALE	Opparbeide evnen til å lytte og skille mellom og uttale ulike lyder	Vi jobber med: <ul style="list-style-type: none"> • Regler, rim og sanger • Lydklosser • Imitere dyrellyder • Samtaler • Tekstformidling Øve på språklydene
RYTME/ STAVELSER	Stimulere språkutviklingen, språkbevisstheten	Bruk av regler, rim og sanger for å gjøre barna bevisste. Vi markerer stavelsene i ulike ord og i barnas navn ved å klappe, knipse, bruke rytmeinstrumenter
TEKS- TFORMIDLING	Barna skal bli glad i å lese bøker. Bli kjent med billedbøker, pekebøker og bøker med enkel tekst. Lære sanger, bevegelsessanger, rim/regler mm	<ul style="list-style-type: none"> • Bildebøker • Flanellograf • Dramatisering • Bruk av konkrete/hånddukker • Sanger, rim og regler
	Bli kjent med ulike eventyr <ul style="list-style-type: none"> • Bukkene Bruse Formidle juleevangeliet	<ul style="list-style-type: none"> • Fri fortelling • Dramatisering • Bruk av konkrete • Eventyrbøker Bruke konkrete
	Bli kjent med ulik barnelitteratur	Ha billedbøker lett tilgjengelig for barna, slik at de kan se i bøkene alene eller med en voksen. Formidle billedbøker og andre fortellinger i samlingsstund og smågrupper. Fokus på gjentakelse av fortellingene

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>BEGREPER</p>	<p>Vi gjør oss kjent med begreper innenfor ulike temaer</p> <p>Vi bruker alltid konkrete</p> <p>Barna blir kjent med ulike motsetninger: - Stor – liten</p>	<p>Bruk av litteratur, rim, regler og sanger Kims lek</p> <p>Samtaler, utforskning og lek rundt konkrete og bilder Voksnes benevning av begreper Bruk av billedlotto/pusselspill Aktiv bruk av språk ved alle mulig situasjoner.</p> <p>Vi bruker sansene våre til å utforske ulike konkrete i arbeidet med motsetninger. Vi er bevisste på å bruke det i garderobesituasjon, lek, under måltid osv.</p>

SPRÅK

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p style="text-align: center;">ABC</p>	<p>Bli kjent med bokstav/ene og navnet sitt</p>	<p>Slå stavelsene med hender eller instrumenter. Navnet står skrevet på barnets plass og gjenstander i barnehagen. Navnsanger. Lage spisebrikker til hvert enkelt barn med navn og bilde på</p>
	<p>Bli kjent med bokstaver og lydene</p>	<p>Ha bokstaver tilgjengelig på avdelingen. Bruke ABC med lyder sammen med barna</p>
	<p>Vi gjør oss kjent med ulike bevegelser og barnets navn</p>	<p>La fingeren gli med teksten når vi leser bøker. Konsekvent bruke leseretningen når vi henger opp bilder, navn og liknende.</p>
	<p>Barna skal øve opp evnen til å kunne gjenkjenne logoer:</p>	<p>Bruker logoer bevisst i hverdagen. Bli kjent med blant annet logo for været, logoene til dagstema, sitt eget navn.</p>

1-2 år

<p>RIM / REGLER</p>	<p>Bli kjent med ulike rim, regler og sanger</p>	<p>Bruke konkrete – visualisere ord og begreper Bruke sang kort. Repetisjon skaper trygghet og mestringsglede.</p> <p>Lek med lyder,</p> <p>Fokus på kroppsbevegelser, fingerleker, tåregler, sanger mm</p>
<p>DIALOG</p>	<p>Få positive opplevelser med verbal og non verbal kommunikasjon.</p> <p>Utvikle evne til å kommunisere i lek og samspill med andre.</p>	<p>Aktive voksen som deltar i lek.</p> <p>De voksne følger opp og utvider barnas innspill.</p> <p>Gi enkle beskjeder Gi barna tid til å uttrykke seg, Bruke konkrete og bilder.</p> <p>Ha bilder av barna på garderoben</p>

3-4 år

BEGREPER

Barna blir kjent med ulike motsetninger:

- Stor – liten
- Tung – lett
- Kald – varm
- Mørk – lys
- Hard – myk

Vi gjør oss kjent med begreper innenfor ulike temaer

Vi bruker sansene våre til å utforske

Bruke ulike konkreter i arbeidet med motsetninger.

Utvider begreper – eks kjøttmeis i stedet for fugl.

Vi er bevisste på å bruke det i garderobesituasjon, lek, under måltid osv.

Bruk av litteratur, rim, regler og sanger

Kims lek

Samtaler, utforskning og lek rundt konkreter og bilder

Voksnes benevning av begreper

Bruk av billedlotto/pusselspill

Aktiv bruk av språk ved alle mulig situasjoner.

SPRÅK

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
RIM / REGLER	Bli kjent med ulike rim, regler og sanger	<p>Bruk av konkreter. Bruk av sing-sang kort. Repetisjon skaper trygghet og mestringsglede. Fokus på kroppsbevegelser. Blant annet bruke disse reglene: "Sjo-bang- sjokolademann" " Epler og pærer" "Sang, Klang, Tobben og Bang"</p>
ABC	Bli kjent med bokstavene og navnet sitt	<p>Slå stavelsene med hender eller instrumenter.</p> <p>Navnet står skrevet på barnets plass og gjenstander i barnehagen. Navnsanger.</p> <p>Lage spisebrikker til hvert enkelt barn med navn og bilde på.</p>
	Få interesse for begynnende lekelesing og lekeskriving	<p>Tegne, skrive ned det barna tegner, la barna «skrive selv». La barna «lese» for andre barn, voksne</p>
	Vi gjør oss kjent med ulike bevegelser og barnets navn	<p>La fingeren gli med teksten når vi leser bøker. Konsekvent bruke leseretningen når vi henger opp bilder, navn og liknende.</p>
	Barna skal øve opp evnen til å kunne gjenkjenne logoer:	<p>Bruker logoer bevisst i hverdagen. Bli kjent med blant annet logo for været, logoene til dagstema, sitt eget navn.</p>

SPRÅK

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
LYDER/UTTALE	Opparbeide evnen til å lytte og skille mellom og uttale ulike lyder	Vi jobber med: <ul style="list-style-type: none"> • Regler, rim og sanger • Lydklosser • Imitere dyrelyder • Samtaler • Tekstformidling Øve på språklydene
RYTME/ STAVELSER	Stimulere språkutviklingen, språkbevisstheten	Bruk av regler, rim og sanger for å gjøre barna bevisste. Vi markerer stavelsene i ulike ord og i barnas navn ved å klappe, knipse, bruke rytmeinstrumenter
TEKST FORMIDLING	Opplive ulike tekstformer og stimulere barnas fantasi, fortellerglede, konsentrasjon og begreper	<ul style="list-style-type: none"> • Bildebøker • Flanellograf • Dramatisering • Bruk av konkrete/hånddukker • Sanger, rim og regler
	Bli kjent med ulike eventyr, med og uten konkrete. <ul style="list-style-type: none"> • Pannekaka • Gullhår og de tre bjørnene • Bukkene Bruse 	<ul style="list-style-type: none"> • Fri fortelling • Dramatisering • Bruk av konkrete • Eventyrbøker
	Bli kjent med ulik barnelitteratur Lytte trening Legge til rette for utforskning og samtaler	Litteratur står lett tilgjengelig for barna, slik at de kan se i bøkene alene eller med en voksen. Formidle billedbøker og andre fortellinger i samlingsstund og smågrupper. Fokus på gjentakelse av fortellingene

3-4 år

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
TEKSTFORMIDLING	Lage egne fortellinger/historier	Barna lager egne fortellinger som den voksne skriver ned. Fortellingene blir senere lest opp, slik barnet selv fortalte det
	Bli kjent med juleevangeliet og påskefortellingen	Enkel formidling av tekstene, støttet av konkreter. Fokus på begreper i tekstene: Jesusbarnet, engel, sau, stjerne og esel
DIALOG	<p>Legge til rette for gode hverdagssamtaler</p> <p>Utnytte lesestunden til samtaler</p> <p>Bruke samling og grupper til samtale.</p>	<p>Samtale om felles opplevelser hverdag.</p> <p>Oppmuntre barna til å fortelle</p> <p>Ha samtaler under lesestund, snakke om begreper, bilder, det barn tenker osv</p> <p>Ha fast fortellerstund i samling eller grupper</p>

SPRÅK

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>BEGREPER</p>	<p>Vi skal tilby barna læring gjennom førstehåndserfaringer (direkte møte). Barna skal lære gjennom varierte og rike erfaringer, som gir mening for barna. Barna skal utvikle sitt ordforråd i forhold til begreper knyttet til egen hverdag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kroppen/meg selv • Natur/dyr • Farger • Leker • Årstider/vær/klær • Mat <p>Bli kjent med ulike motsetninger som kort-lang, tung-lett, surt-søtt, mørk-lys, kald-varm og liten-stor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Flittig bruk av rim og regler • Samtaler rundt det barnet holder på med • Bevisst bruk av språk og begreper hos den voksne • Bildelotto • Høytlesing <p>Bli kjent med ordtak og ordspill Bli kjent med vitser og gåter</p> <p>Sanseleker, motsetningskort, lotto, konkrete. Vi bruker alle sansene til og utforske ulike gjenstander. Vi skal bevisst bruke dette i barnehagehverdagen</p>

SPRÅK

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
RIM / REGLER	<p>Bevegelse og rytme. Barna skal oppleve glede og spenning i bruk av rim, regler og sanger. Bli kjent med ulike rim, regler og sanger, knyttet til ulike temaer</p>	<p>Årstider, månedsanger. Rim og regler. Jul og påske. Bursdag. 17. mai.</p> <p>Bruk av konkrete. Bruk av Sing-Sang kort. Repetisjon og gjentakelse skaper glede og trygghet. Fokus på enkle kroppslige bevegelser</p>
ABC	<p>Bli kjent med bokstavene og navnet sitt i skrevet og muntlig form.</p> <p>Skrive sitt eget navn</p> <p>Ha kjennskap til ABC</p> <p>Få økt interesse for skrift og talespråk</p>	<p>Navnelapper, navnepuslespill. Fallskjermlek og forskjellig lek/forming av sine bokstaver. Barnas navn står skrevet på stolene og på garderobeskap. Synge navnesanger jevnlig i samlingsstundene. De eldste barna begynner og kunne skrive / forme navnet sitt med ulike materialer. De navner selv ting de har laget.</p>
	<p>Bli kjent med leseretningen fra venstre til høyre</p>	<p>Årstidsanger. Regleplakater. Alfabetet. Lese bøker. La fingeren gli med teksten når vi leser i bøker. Konsekvent å bruke leseretningen når vi henger opp bilder, navn og liknende</p>
	<p>Gjenkjenne ulike logoer fra barnas hverdag.</p>	<p>Læringsverkstedet, Exit, WC, Matbutikker, Lekelogoer, Trapp, Heis</p> <p>Bruke Sang-kort. Bruke logoene for dagens fagområde. Bruker logoer for dagens vær og hva slags klær vi skal ha på oss når vi går ut</p>
DIALOG	<p>Legge til rette for dialog og samtaler. Bevisstgjøring på bruk av språket i leken og for å holde på en god lek. Sette ord på egne behov og følelser. Ta ordet og lytte til andre i samlinger.</p> <p>Kunne lytte til andre og vente på tur</p>	<p>Bruke rollelek, billedbøker, hverdags situasjoner mm</p> <p>Fast førskolegruppe hver uke Ha samtaler ut fra tema, bok mm Ha dialog i brettspill med mer kompliserte regler</p>

SPRÅK

OMRÅDE	DELMÅL	TEMAER
LYDER/UTTALE	Opparbeide evnen til å lytte, skille mellom, og uttale ulike lyder	Billedlotto, Lydotto, ABC-sangen, hviskeleken, øve opp Vi jobber med: <ul style="list-style-type: none"> • Regler, rim og sanger • Regle om musa som vasker huset sitt (munnmotorikk) • Lydlotto • Imitere dyrelyder • Samtaler • Øve på språklydene • Ulike dialekter
RYTME/ STAVELSER	Stimulere språkutviklingen, språkbevisstheten. Vi øver på å lytte og lage rytmer.	Klappe stavelser i navn og begreper. Klappesanger og leker. Vi bruker regler, rim og sanger.
TEKST- FORMIDLING	Opplive ulike tekstformer og stimulere barnas fantasi, fortellerglede, konsentrasjon og begreper	<ul style="list-style-type: none"> • Litteratur lett tilgjengelig for barna • Høytlesing • Dramatisering, både med egen kropp og ved hjelp av hånddukker • Bruk av enkle konkrete
	Bli kjent med ulike eventyr. <ul style="list-style-type: none"> • Pannekaka • Bukkene Bruse • Rødhette og ulven 	<ul style="list-style-type: none"> • Høytlesing av eventyr • Dramatisering • Konkreter
	Bli kjent med ulike fortellinger, eventyr og bøker. Barna skal blant annet bli kjent med bøkene om Kunne gjenfortelle innholdet i historiene. Barna skal få bli kjent med juleevangeliet og påskebudskapet	Litteratur står lett tilgjengelig for barna, slik at de kan se i bøkene alene eller med en voksen. Formidle bildebøker, fortellinger mm. Vi har fokus på gjentakelse av fortellingene. Bruke mer avanserte bøker til inspirasjon, fantasi og tenkning. Barna skal i enkel grad bli kjent med deler av Bibelhistorien. Det blir lagt vekt på jul og påske.

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
TEKST FORMIDLING	Oppleve ulike tekstformer og stimulere barnas fantasi, fortellerglede, konsentrasjon og begreper	<ul style="list-style-type: none"> • Bildebøker • Flanellograf • Dramatisering • Bruk av konkrete/hånddukker • Sanger, rim og regler
	Bli kjent med ulike eventyr, fortellinger, fabler osv.	<ul style="list-style-type: none"> • Fri fortelling • Dramatisering • Med og uten konkrete • Eventyrbøker
	Kunne gjenfortelle innholdet i fortellingene.	
	Bli kjent med ulike barnelitteratur	<p>Litteratur står lett tilgjengelig for barna, slik at de kan se i bøkene alene eller med en voksen.</p> <p>Formidle billedbøker og andre fortellinger i samlingsstund og smågrupper.</p> <p>Fokus på gjentakelse av fortellingene</p> <p>Vi leser fortsettelsesbøker</p>

KREATIVITET

Hovedmål:

Gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet skal barnehagen bidra til at barna

- Har tilgang til ting, rom og materialer som støtter opp om deres lekende og estetiske uttrykksformer.
- Tar i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede.
- Bearbeider inntrykk og følelser i møte med kunst, kultur og estetikk gjennom skapende virksomhet ute og inne.
- Møter et mangfold av kunstneriske og kulturelle uttrykksformer og utforsker og deltar i kunst og kulturoplevelser med andre.
- Bruker ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi til å uttrykke seg estetisk.
- Opplever glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet.

Materiell:

- Ressursbanken
- Aktivitetskort
- Planleggings skjema
- Evaluerings skjema

KREATIVITET

ØKONOMI
PRAKTIK
ANLEDE,
SANS OG
SANS
KREATIVITET
OG
PRÅVISE
KUNST OG
KULTUR

Voksenrollen skal:

- samtale med barna om deres og andres kunstneriske og kulturelle uttrykk
- gi rom for, støtte og berike barnas bearbeiding av møter med kunst og kultur være lydhøre, anerkjenne og imøtekomme barns egen tradisjonskultur og barnekultur
- være lyttende og oppmerksomme på barnas ulike kulturelle uttrykk, vise respekt for deres ytringsformer og fremme lyst til å gå videre i utforskning av de estetiske områdene
- motivere barna til å uttrykke seg gjennom musikk, dans, drama og annen skapende virksomhet, og gi dem mulighet til å utvikle varierte uttrykksformer
- synliggjøre og skape estetiske dimensjoner i barnehagens inne- og uterom
- gi barna anledning til å bli kjent med et mangfold av tradisjoner og kunst- og kulturuttrykk fra fortid og samtid
- bidra til at kulturelt mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen.

Refleksjon:

- Hvordan kan du som voksen være mer eventyrlysten og kreativ i lek og læring med barn?

KREATIVITET

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>MUSIKK, DANS DRAMA</p>	<p>Øve på spontanitet , glede og trygghet</p> <p>Bli kjent med ulike rytmer og bevegelser</p> <p>Lære ulike sanger knyttet til årstid/høytid og lignende.</p>	<p>Synge sangene så ofte at barna blir kjent med dem og kan dem</p> <p>Bruke tradisjonelle barnesanger.</p> <p>Bruke rytmeinstrumenter.</p> <p>Ha utkleddingstøy tilgjengelig</p> <p>Høre på og bevege seg til ulik musikk.</p> <p>Lytte til ulike musikk sjangere.</p> <p>Bruke sprell levende</p> <p>Dramatisere eventyr og fortellinger</p>
<p>FORMING OG SKAPERGLEDE</p>	<p>Introdusere barna for ulike formingsmateriell.</p> <p>Bli kjent med primærfargene</p>	<p>Bruke fallskjerm, fargeposer.</p> <p>Male på snø, ansiktsmaling, blåse maling med sugerør, bruke svamp og pensel.</p> <p>Bruke naturmateriale til forming, eks blader, pinner mm.</p> <p>Tegne og fargelegge med fingermaling, maling ,fettstift og kritt.</p> <p>Prøve å lime, rive og krølle ark.</p> <p>Trykke på stoff med potet, svamp.</p> <p>Lage bilder av stoff og garn.</p> <p>Troldeigavtrykk av hånd.</p> <p>Plastelina, sandslott og snø skulptur.</p>

1-2 år

KREATIVITET

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
DIGITAL PRAKSIS	Få begynnende erfaringer med tekniske hjelpemidler i naturlige situasjoner	Barna kan være med når personalet bruker tekniske hjelpemidler som digitalkamera, Ipad, spille musikk, kopimaskin, skiver ,skanner mm Bruke projektor for å lage digitale landskap
KUNST OG KULTUR	Bli kjent med ulike bygninger og ting i nærmiljøet. Markere merkedager	Se på ulike typer hus når vi er på tur. Kikke etter hus i billedbøker. Delta på merkedager gjennom hele året
KREATIVITET OG FANTASI	Legge til rette for sanselek og sansemotoriske aktiviteter. Gi inspirasjon til kreativitet	Ha sansekasser med ulikt materiale og leker tilgjengelig. Ha rom og materiell som inspirerer leken.

KREATIVITET

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>MUSIKK, DANS, DRAMA</p>	<p>Øve på spontanitet, trygghet - tørre å stå frem i gruppa. Mestringsopplevelse. Gi slipp på virkeligheten og gå inn i ulike roller.</p> <p>Utforske rytme, klang og tekst (rim og regler)</p> <p>Lytte til ulike musikksgangere. Bli kjent med ulike rytmer og bevegelser</p> <p>Lære ulike sanger knyttet til årstid/høytid og lignende.</p>	<p>Skyggeteater. Mime. Dramatisere eventyr og fortellinger. Lage variasjoner av f.eks bukkene bruse. Hånddukker.</p> <p>Utforske lyder Stemmebruk – sterk/svak.</p> <p>Bruke rytmeinstrumenter i barnehagen/naturen. Få kjennskap til forskjellig type dans: stev/leikarring, disco, og andre typer som de voksne kan representere.</p> <p>Bruke sprell levende</p> <p>Bevege seg fritt til forskjellig type musikk. Sang og bevegelsesleker.</p>

KREATIVITET

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>FORMING OG SKAPERGLEDE</p>	<p>Lære om de ulike fargene. Bli kjent med fargesirkelen. Blande farger, grunnleggende fargelære</p> <p>Få erfaring med ulike typer maling og malingsteknikker.</p> <p>Gi barna erfaring med trearbeid. Å kunne skape noe selv. Øve på å klippe, lime, tegne og fargelegge Bli kjent med ulike formingsmateriell, som: garn, tråd, stoff og trykk.</p> <p>Konstruere og forme i ulike materialer.</p>	<p>Potetrykk på tekstil, male på tre, male på blader og trykke</p> <p>Male med såpe, vannfarge, male med hvit og svart, lage regnbuen og lære hvilke farger vi må blande for å få til dette.</p> <p>Bruke fallskjerm, fargeposer. Male på snø, ansiktsmaling, blåse maling med sugerør, bruke svamp og pensel.</p> <p>Finne pinner i skogen, for eksempel lager nisser og sommerfugler av</p> <p>Tegne og fargelegge med fettstift og kritt.</p> <p>Prøve å lime, rive og krølle ark.</p> <p>Lage bilder av stoff og garn. Trolldeigavtrykk av hånd. Plastelina, sandlott og snø skulptur.</p>

KREATIVITET

3-4 år

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
DIGITAL PRAKSIS	Få begynnende erfaringer med tekniske hjelpemidler i naturlige situasjoner	<p>Barna kan være med når personalet bruker tekniske hjelpemidler som digitalkamera, lpad, spille musikk, kopimaskin, skiver ,skanner mm</p> <p>Bruke projkEtor for å lage digitale landskap</p>
KUNST OG KULTUR	<p>Bli kjent med ulike bygninger og ting i nærmiljøet.</p> <p>Bli kjent med ulike kunstnere</p> <p>Bli kjent med merkedager</p>	<p>Se på ulike typer hus når vi er på tur. Kikke etter hus i billedbøker. For eksempel: 3 år: skoglandskap for bukkene Bruse. 4 år: bondegård.</p> <p>Gå på museum , bibliotek el</p> <p>Ha månedens kunstverk. Vi ta utgangspunkt i noen kjente kunstnere.</p> <p>Planlegge og markere merkedager gjennom hele året</p>

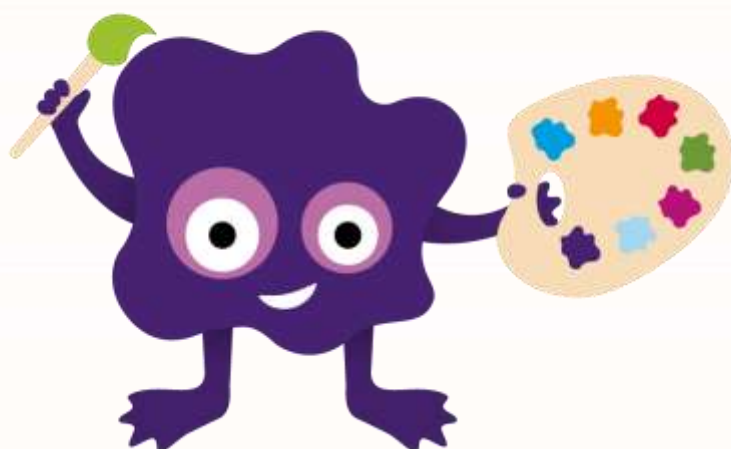
KREATIVITET

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>DIGITAL PRAKSIS</p>	<p>Barna skal få mer erfaring med forskjellige tekniske hjelpemidler</p> <p>Barna kan fotografere og dokumentere hverdagen sin. La barna få kjennskap til og veiledning i å bruke digitale verktøy.</p> <p>Barna skal få erfaring med lyd og lydopptak</p> <p>Barna skal få erfaring med kreativ og variert programvare og applikasjon. (NB – personalet må utvise digital dømmekraft)</p>	<p>Barna deltar sammen med personalet i naturlige gjøremål når de bruker tekniske hjelpemidler. Musikk, bilde, foto, kopi, skanner, prosjektor mm</p> <p>Barna er med og skriver dagsrapport, tar bilder, forteller hva de ser, bruke det til dokumentasjon.</p> <p>Barna tar bilder selv, bruker kopimaskin og skanner</p> <p>Ta opp lyd ute og inne.</p> <p>Spille inn sanger, rim,regle mm</p> <p>Eksperimentere med tegneprogram, apper mm</p> <p>Personalet skal tilby digitale spill, programvare, apper mm som utfordrer barna språklig og matematisk mm.</p> <p>Lage digitale landskap.</p>
<p>KREATIVITET OG FANTASI</p>	<p>Opplive gleden ved å bruke egen kreativitet og fantasi.</p>	<p>Sanseopplevelser og aktiviteter</p> <p>Gi innspill til fantasilek (for eksempel fantasikoffert mm)</p> <p>Tid til fantasilek og rollelek</p> <p>Formidle egne historier, bilder mm.</p>

KREATIVITET

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
FORMING OG SKAPERGLEDE	Lære om de ulike fargene. Bli kjent med fargesirkelen. Blande farger, få erfaring med ulike typer maling og malingsteknikker.	Potettrykk på tekstil, male på tre, male på blader og trykke. Male med såpe, vannfarge, male med hvit og svart, lage regnbuen og lære hvilke farger vi må blande for å få til dette
	Gi barna erfaring med grunnleggende snekkerferdigheter som spikre, måle, merke og sage. Å kunne skape noe selv.	Lage ting av pinner og kongler. Spikerbilder (skolegruppa). Barkebåter. Lage rytmepinner. Lage kulisser og kostymer til eventyr som de dramatiserer
	Øve på å klippe, lime, tegne og fargelegge Bruke formingsmateriell som krever finmotorikk	Tusj. Fettstifter. Fargeblyanter. Bruke forskjellige materialer å "male" med og på. Lage selvportrett.
	Bli kjent med ulike formingsmateriell, som: garn, tråd, stoff og trykk.	Vev: påskelapp (skolegruppa) Garn: Fingerhekle/strikke.

KREATIVITET

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>DIGITAL PRAKSIS</p>	<p>Barna skal få mer erfaring med forskjellige tekniske hjelpemidler</p> <p>Barna kan fotografere og dokumentere hverdagen sin</p> <p>Barna skal få erfaring med lyd og lydopptak</p> <p>Barna skal få erfaring med kreativ og variert programvare og applikasjon. (NB – personalet må utvise digital dømmekraft)</p> <p>Barna er med og produserer nye produkter og egne bilder</p> <p>Barna skal får være med å skape og produsere en digital fortelling.</p> <p>Barna skal få erfaring med kreative og varierte nettsider.</p> <p>Alle barna skal få andledning til å bruke datamaskin, nettbrett og forskjellige digitale verktøy.</p> <p>Ha fokus på nettvett sammen med barna.</p>	<p>Barna deltar sammen med personalet i naturlige gjøremål når de bruker tekniske hjelpemidler.</p> <p>Barna er med og skriver dagsrapport, tar bilder, forteller hva de ser, bruke det til dokumentasjon.</p> <p>Barna tar bilder selv, bruker kopimaskin og skanner</p> <p>Ta opp lyd ute og inne.</p> <p>Spille inn sanger, rim, regle mm</p> <p>Eksperimentere med tegneprogram, apper mm</p> <p>Personalet skal tilby digitale spill, programvare, apper mm som utfordrer barna språklig og matematisk mm.</p> <p>Lage digitale landskap, dramatiser og lage rollelek.</p> <p>Barna lager spill mm Barna lager bildecollage</p> <p>Lage animasjonsfilm</p> <p>Leke til rette for lekeskriving, tall og symboler på/med ulike digitale verktøy</p> <p>Bruke kreative , utfordrende og varierte digitale spill.</p> <p>Søke etter fakta på nett</p>

KREATIVITET

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
KUNST OG KULTUR	Bli kjent med ulike bygninger og ting i nærmiljøet.	Lage årstidsbilder. Kjente kunstnere, f.eks. Munch. 3 år: skoglandskap for bukkene Bruse. 4 år: bondegård. 5 år: By/hus
	Bli kjent med sentrale kunstnere	Vi ta utgangspunkt i noen kjente kunstnere. Gå på museum, bibliotek mm
	Bli kjent med merkedager Få erfaring med ulike kulturelle uttrykk	Planlegge og markere merkedager gjennom hele året
KREATIVITET OG FANTASI	Opplive gleden ved å ta i bruk egen fantasi og kreativitet	Sanseopplevelser og aktiviteter Gi innspill til fantasilek (for eksempel fantasikoffert mm) Tid til fantasilek og rollelek Formidle egne historier, bilder mm.

BEVEGELSE

Hovedmål:

Gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna

- opplever trivsel, glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer, inne og ute, året rundt
- blir kjent med egne behov, får kjennskap til menneskekroppen og utvikler gode vaner for hygiene og et variert kosthold
- videreutvikler motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper
- opplever å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer
- blir trygge på egen kropp, får en positiv oppfatning av seg selv og blir kjent med egne følelser
- setter grenser for egen kropp og respekterer andres grenser
- får innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid.

Materiell

Ressursbanken
Aktivitetskort
Planleggingskjema
Evalueringskjema
Konseptperm idrett
Et Godt Måltidspermen

Voksenrollen skal:

- være aktive og tilstedeværende, støtte og utfordre barna til variert kroppslig lek og anerkjenne barnets mestring
- bidra til at barna kan tilegne seg gode vaner, holdninger og kunnskaper om kost, hygiene, aktivitet og hvile
- gi barna tilgang til varierte og utfordrende bevegelsesmiljøer, sanseopplevelser og kroppslig lek ute og inne, i og utenfor barnehageområdet
- bidra til at barna utvikler et bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp og respekt for andres grenser
- legge til rette for at måltider og matlaging bidrar til måltids glede, deltakelse, samtaler og fellesskapsfølelse hos barna
- kjenne og praktisere Et godt måltid som et helsefremmende og forebyggende tiltak som gjelder barn.

Refleksjon

- Hvordan kan du til rette legge for bevegelsesglede i løpet av hverdagen?
- På hvilken måte kan dere få inn litt avslapping og ro i hverdagen?
- Hva gjør du for å sikre at alle barn opplever mestringsglede i løpet av hverdagen?
- Hva gjør du for å skape gode opplevelser under måltidet?
- Tenk over de rutinesituasjonene som dere har i barnehagen, på hvilken måte kan dere sikre at barna opplever å «klare selv» i hverdagen?

BEVEGELSE

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>BEVEGELSE</p>	<p>Alle barn skal få en positiv selvopfatning gjennom kroppslig mestring, Barna skal oppleve trygghet og voksne som møter, anerkjenner og setter ord på følelsene deres</p> <p>De skal få skaffe seg gode erfaringer med varierte og allsidige bevegelser og utfordringer.</p> <p>Barna skal få videreutvikle sin kroppsbeherskelse, grovmotorikk og finmotorikk, rytme og motoriske følsomhet.</p> <p>Barna skal få utvikle forståelse og respekt for egen og andres kropp, og for at alle er forskjellige</p>	<p>Voksne tilrettelegger for utfordringer på ulike nivåer, og er støttende og motiverende i lek og aktivitet.</p> <p>Ha variert motorisk lek og dans ute og inne. Det fysiske miljøet gir god plass for tumlelek også inne</p> <p>Gi barna mye rom for bevegelse og sansemotorisk lek og aktivitet. (Gymnadrass, baller, store esker, tunnelen, plass til å løpe) Daglig tilrettelagte aktiviteter.</p> <p>Bruke bevegelsessanger, gjentakelse er morsomt og utviklende.</p> <p>Bevegelsesleker, sanger, rim/regler mm</p> <p>Benevne kroppsdelene v/påkledning osv.</p> <p>De voksne etter ord på behov; jeg ser du fryser, er tørst osv De voksne setter ord på følelser.</p>

BEVEGELSE

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>KLARE SELV</p>	<p>Få tilgang på å bruke, og bli kjent med, ulikt motorisk lekemateriell som stimulerer til varierte bevegelser.(ute og inne)</p> <p>Bli kjent med musikk, rytme og sang med tanke på å stimulere til bevegelsesglede.</p> <p>Gå/delta på kortere turer som stimulerer til gode opplevelser innenfor friluftsliv. De skal få oppleve glede, og få gode erfaringer med friluft og uteliv til ulike årstider.</p> <p>Barna oppfordres til selvstendighet i hverdagsaktiviteter (.som å lære å gå, kle på seg, spise med bestikk, drikke av kopp, krabbe/gå opp trapper, klatre opp på stolen/stellebordet selv, håndvask etc)</p> <p>Legge grunnlaget for gode vaner</p>	<p>Tilrettelegge for bevegelse. Ha tilgjengelig ulikt materiell</p> <p>Bruke variert musikk og sang til dans, rytme. bevegelse mm</p> <p>Være ute i all slags vær Utelek i ulendtterreng hver dag, og turer i skogen</p> <p>Bruke ulike sanseinntrykk, gjennom å se, lukte, høre, kjenne, smake</p> <p>Få muligheten til å kle på og av seg selv- for eksempel sokkene. Åpne/lukke matboks og drikkeflaske Åpne yoghurt og spise med skje Spise og drikke selv Hjelpe til med håndvask</p> <p>Av/påkledning; eks. tøfler, bukse . Rydding, Dekke på/av bord. Bruke hverdagssituasjonen til bevisst bruk i forhold til å skape varierte bevegelseserfaringer. Gå opp / ned fra stol, klatre opp på stellebordet vha trapp osv.</p>

ET GODT MÅLTID

1-2 år

OMRÅDE	DELMÅL	METODE
<p>ET GODT MÅLTID</p>	<p>Barna skal få oppleve matglede gjennom hyggelige og ernæringsrike måltider i barnehagen.</p> <p>Barna skal å oppleve å kunne delta og klare selv under måltidet.</p>	<p>Gjennomføre måltidet med fokus på gode opplevelser og godt samspill.</p> <p>Delta i enkel matlaging, dekke på bord mm</p> <p>La barna spise og drikke selv.</p> <p>Bli vant til å smake og lukte på mat som serveres i barnehagen, og bli vant til ulike konsistenser og smaker</p>
	<p>Barna skal bli kjent med gode vaner for hygiene.</p>	<p>La barna få bli med å vaske hendene.</p> <p>Begynnende trening på av og på kledning.</p> <p>Bruke stellesituasjonen til gode samtaler og samspill</p>

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
BEVEGELSE	De skal få oppleve glede, og få gode erfaringer med friluft og uteliv til ulike årstider.	Går på turer i nærmiljøet året rundt. Varierte aktiviteter ute tilpasset årstiden. Delta i ulike former for friluftsliv gjennom alle årstidene (eks. bål, lavvo, klatring, korte gå-/sykkel-/skiturer)
	Styrke- Få erfaring med egen kroppsstyrke	Bære sekk. Tautrekking. Klatre. Hoppetau. Gå i ulendt terreng. Maileker.
	Spent - Øve på myke og kontrollerte landinger på ulike underlag.	Hoppe og lande på ulike måter. Hoppe høyt, hoppe langt. Hoppetau.
	Finmotorikk - Øve på ferdigheter som klippe, lime, perle og pusle. Samt det å holde riktig i blyanten, saks, skje, gaffel.	Perlebrett, puslespill, konstruksjonslek.
	Koordinasjon - Få kjennskap til en sang med bestemte bevegelser Øve på å kaste og ta imot en ball. Øve på å sparke og ta imot en ball med beina.	Bevegelsessanger Kaste, sparke, trille ball til hverandre.
	Øve på balanse, få kontroll over kroppen sin	Flytting av kroppsvekt fra en del til en annen. Hinke, hoppe, hinderløype ute og inne, balanseleker. Gå i ulendt skogsterreng.

BEVEGELSE

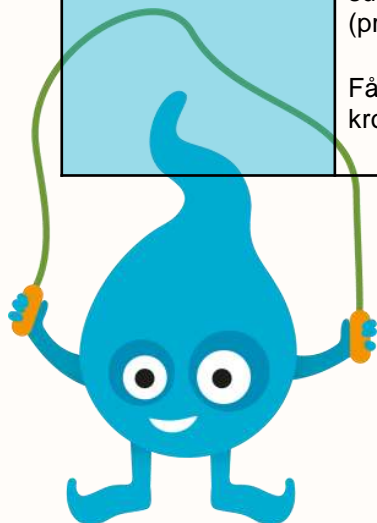

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
BEVEGELSE	<p>Alle barn skal få en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring,</p> <p>Barna skal få utvikle forståelse og respekt for egen og andres kropp, og for at alle er forskjellige</p> <p>De skal få skaffe seg gode erfaringer med varierte og allsidige bevegelser og utfordringer.</p> <p>Barna skal få videreutvikle sin kroppsbeherskelse, grovmotorikk og finmotorikk, rytme og motoriske følsomhet.</p> <p>Utforske og bli kjent med primærsansene våre (likevektssansen, berøringssansen og muskel- og leddsans) og utforske, bli kjent med og øve på benevning av sekundærsansene våre (se, høre, smake, lukte).</p> <p>Få mulighet og oppfordres til, å utfordre seg selv fysisk, psykisk, sosialt og kognitivt, ved å prøve nye leker og aktiviteter.</p> <p>Utvikle forståelse for ulike tradisjonsleker og organisert lek og avspenningsaktiviteter.</p> <p>Få begynnende kunnskap om kroppens funksjoner, og knytte begreper opp mot kroppen og ulike bevegelser.</p> <p>Få en forståelse for kroppslige ulikheter og respekt for egen og andres kropp</p>	<p>Voksne legger til rette for fysisk aktivitet og varierte utfordringer som gym, utegrupper og hinderløyper</p> <p>Voksne er støttende og motiverende</p> <p>Tilby varierte inne og uteaktiviteter Hinderløype ute og inne</p> <p>Bevegelsesleker, sansemotoriske leker</p> <p>Legge til rette for lek og avspenning</p> <p>Gi barna kunnskap om helse, tema kroppen mm</p> <p>Respekt for egen og andres kropp; sette grenser ifht. egen kropp . Lære litt om kroppsdelene og funksjoner. Positiv kroppskontakt</p>

BEVEGELSE

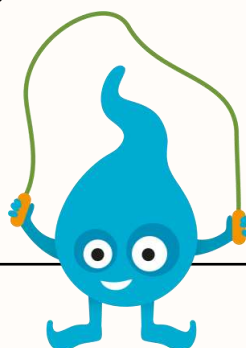
OMRÅDE	DELMÅL	METODER
KLARE SELV	<p>Ha fokus på hygiene og renslighet</p> <p>Begynne å se sammenhengen mellom klær og vær</p> <p>Legge grunnlaget for gode vaner</p> <p>Trene på selvstendighet ved toalett besøk</p> <p>Introduseres for enkel førstehjelp og øve seg på nødnumrene</p>	<p>Bruke hverdagens rutinesituasjoner til å klare selv, og ha det hyggelig sammen,</p> <p>Kle av og på seg selv</p> <p>Gå på toalettet</p> <p>Lage mat</p> <p>Dekke bordet</p> <p>Rydde lekene</p> <p>Ha førstehjelp som tema i samlingsstunden i rolleleken mm.</p>
ET GODT MÅLTID	<p>Få kunnskap om og forståelse for betydningen av gode vaner og sunt kosthold.</p> <p>Oppleve glede i fellesmåltider</p> <p>Oppfordres til selvstendighet i måltidet ved å utvikle bevissthet rundt det å være sulten og tørst.</p> <p>Få forståelse for de ulike smakene som surt, søtt, salt, bittert og umami (proteinsmak).</p> <p>Få en forståelse for hvilken mat og drikke kroppen trenger, samt hvorfor.</p>	<p>Delta i matlaging og forberedelsene til måltidet. Fra råvarer til måltid.</p> <p>Dekke på, hjelpe hverandre, forsyne seg selv</p> <p>Lage mat med ulike smaker, smake på ulike ting. Ha et smakshjul gjennom barnehageåret, der ulike smaker er i fokus.</p> <p>Samtale om hva som er sunn mat</p>

BEVEGELSE

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>BEVEGELSE</p>	<p>Alle barn skal få en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring,</p> <p>De skal få skaffe seg gode erfaringer med varierte og allsidige bevegelser og utfordringer.</p> <p>Barna skal få videreutvikle sin kroppsbeherskelse, grovmotorikk og finmotorikk, rytme og motoriske følsomhet.</p> <p>Få mulighet og oppfordres til, å utfordre seg selv fysisk, psykisk, sosialt og kognitivt, ved å prøve nye leker og aktiviteter.</p> <p>Utvikle forståelse for ulike tradisjonsleker og organisert lek og avspenningsaktiviteter.</p> <p>Få begynnende kunnskap om kroppens funksjoner, og knytte begreper opp mot kroppen og ulike bevegelser.</p> <p>Bli kjent med kroppens behov</p> <p>Barna skal få utvikle forståelse og respekt for egen og andres kropp, og for at alle er forskjellige</p>	<p>Voksne legger til rette for fysisk aktivitet og varierte utfordringer som gym, utegrupper og hinderløyper</p> <p>Voksne er støttende og motiverende</p> <p>Tilby varierte inne og uteaktiviteter Hinderløype ute og inne</p> <p>Regelleker (haien kommer, hauk og due, m.fler)</p> <p>Legge til rette for lek og avspenning</p> <p>Gi barna kunnskap om helse, tema kroppen mm Hvordan er det når man er kald, varm, sulten, mett, tørst, sliten mm Hvordan ser vi ut inne i kroppen ?</p> <p>Lære litt om kroppsdelene og funksjoner.</p> <p>Respekt for egen og andres kropp; sette grenser ifht. egen kropp</p> <p>Positiv kroppskontakt</p> <p>Gjennomføre «Kroppen er min»</p>

BEVEGELSE

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>BEVEGELSE</p>	<p>De skal få oppleve glede, og få gode erfaringer med friluft og uteliv til ulike årstider.</p> <p>Utforske og bli kjent med primærsansene våre (likevektssansen, berøringssansen og muskel- og leddsans) og utforske, bli kjent med og øve på benevning av sekundærsansene våre (se, høre, smake, lukte).</p>	<p>Går på turer i nærmiljøet året rundt. Varierte aktiviteter ute tilpasset årstiden. Delta i ulike former for friluftsliv gjennom alle årstidene (eks. bål, lavvo, klatring, korte gå-/sykkel-/skiturer)</p> <p>sangleker, bevegelsesleker, sansemotoriske leker, hinderløyper mm</p>

BEVEGELSE

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
BEVEGELSE	<p>Få kjennskap til en sang med bestemte bevegelser</p> <p>Øve på å kaste og ta imot en ball. Øve på å sparke og ta imot en ball med beina.</p> <p>Øve på balanse, få kontroll over kroppen sin</p> <p>Få erfaring med egen kroppsstyrke</p> <p>Øve på myke og kontrollerte landinger på ulike underlag.</p> <p>Øve på ferdigheter som klippe, lime, perle og pusle. Samt det å holde riktig i blyanten, saks, skje, gaffel.</p>	<p>Bevegelsessanger</p> <p>Kaste, sparke, trille ball til hverandre.</p> <p>Flytting av kroppsvekt fra en del til en annen. Hinke, hoppe,</p> <p>Hinderløype ute og inne, balanseleker.</p> <p>Gå i ulendt skogsterreng.</p> <p>Bære sekk. Tautrekking. Klatre. Hoppetau. Gå i ulendt terreng. Maileker.</p> <p>Hoppe og lande på ulike måter. Hoppe høyt, hoppe langt. Hoppetau.</p> <p>Bruke perlebrett, puslespill, konstruksjonslek.</p>

KLARE SELV

5-6 år

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
KLARE SELV	Trene på å klare selv gjennom hverdagen - gå på toalett, på og avkleddning, lage mat, rydde osv, Legge grunnlaget for gode vaner	Bruker hverdagens naturlige situasjoner Kle på seg selv – vurdere påkleddning i forhold til vær. Klare toalettbesøk selv Pusse nesen Holde orden på garderobeplassen.
	Se sammenhengen mellom klær og vær	Lage mat, dekke på, rydde av, vaske bord. Rydde leker inne og ute.
	Bli kjent med hva bakterier er	Bruke bøker, oppslagsverk. Lage egne bakterier av diverse materialer. Mm
	Introduseres for enkel førstehjelp, og øve seg på nødnumrene	Tema på førskolen: Henry - førstehjelp for bhg.barn (opplegg fra Røde kors)
		Beredskapsuke

ET GODT MÅLTID

5-6år

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>ET GODT MÅLTID</p>	<p>Målet med matpakkemåltidet er å introdusere barna for ulike matvarer, matkultur og mattradisjoner, samt at barna kan lære ulike måter å tilberede matpakker på før de begynner på skolen. Øve på å lage matpakker på ulike måter, og få en forståelse for hva en matpakke kan og bør inneholde</p> <p>Barna skal bidra med å så og høste, samt få kjennskap til hvordan vi kan konservere mat fra naturen og ta det fram igjen for å bruke det i matpakke. Vi ønsker å gi barna sunne vaner som de kan ta med seg når de begynner på skolen, og videre i livet.</p>	<p>Ha matpakke prosjekt, barna deltar i prosessen med å lage egne matpakker.</p> <p>Lage kjøkkenhage, så, plante, høste inn mm Fra jord til bord</p>

BEVEGELSE

Voksenrollen:

Være fysisk aktiv – en god rolle modell

Være en begeistringssmitter

Være trygg og tilgjengelig voksen

Voksen som tilrettelegger for lek.

Utvide og berike leken, veilede leken.

Komme med nye ideer og innspill.

Bygge videre på barnas interesser og nysgjerrighet.

Ta initiativ til lek og aktivt bidra til at alle kommer inn i leken

Sette i gang regelleker og bevegelsesleker i utetiden

LEK

Hovedmål:

- Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes.
- Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur.
- Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling.
- Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek- alene og med andre

Materiell:

Ha nok materiell til hver lekesone på avdelingen.

Ha tilgjengelig fleksibelt materiale – papprør, bokser, tepper osv

Ha fleksibelt materiale ute

Variere lekemiljøet – rydd frem lekene

LEK

Voksenrollen:

- Være trygge og tilgjengelige voksne.
- Voksne som fungerer som "ladestasjoner" for barna for å skape trygghet. Barna skal alltid ha tilgjengelige voksne de kan søke trygghet hos.
- Vokse som tilrettelegger for lek.
- Utvide og berike leken, veilede leken.
- Komme med nye ideer og innspill.
- Bygge videre på barnas interesser og nysgjerrighet.
- Ta initiativ til lek og aktivt bidra til at alle kommer inn i leken.

Refleksjonsspørsmål:

- Hvilke type leker innbyr avdelingen din til?
- På hvilken måte kan du bidra for at barna får oppleve variert lek i hverdagen?
- Finnes det områder på din avdeling hvor du kan skape et lek- og læringsmiljø som er enda mer inspirerende?
- Hva kan dere gjøre i utetiden for å øke samspill og lek?

LEK

1-2 år

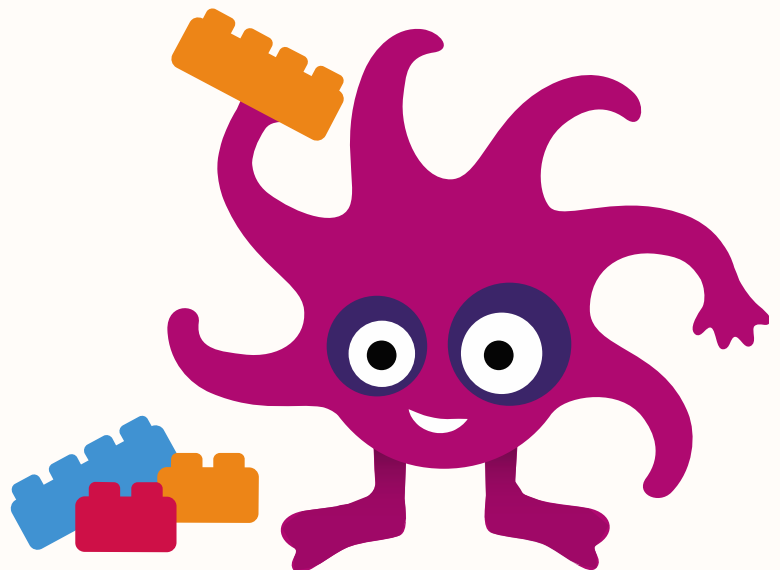
OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>LEK</p>	<p>Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes.</p> <p>Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur.</p> <p>Vise nysgjerrighet og interesse på det som skjer rundt seg</p> <p>Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling.</p>	<p>Legge til rette for begynnende tur takings lek.</p> <p>Aktive voksne som deltar i leken, sitter på gulvet , veileder, inspirerer og guider barna.</p> <p>Samspill i titt- tei lek.</p> <p>Begynnende parallell lek Kunne delta i ulike typer lek.</p> <p>Oppmuntre til å dele og holde på leker(selvhevdelse).</p> <p>Begynnende interesse for å leke med andre.</p>

1-2 år

LEK

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
LEK	<p>Legge til rette for varierte leke aktiviteter inne og ute</p> <p>Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek- alene og med andre</p>	<p>Sanseleker Imitasjon</p> <p>Toddler lek – ha rom for barnas bevegelseslek.</p> <p>Ha fleksibelt materialer tilgjengelig (tepper, myke klosser, rør osv) Variere lekemiljøet</p> <p>Symbollek</p> <p>Konstruksjonslek – ha store klosser, duplo mm</p> <p>Sand og vann lek</p>

LEK

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
LEK	<p>Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes.</p> <p>Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur.</p> <p>Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling.</p>	<p>Sette av tid til lek i hverdagen Både formelle og uformelle leke situasjoner.</p> <p>Aktive voksne som deltar i leken, veileder, inspirerer og guider barna.</p> <p>Lekegrupper Sangleker og bevegelsesleker</p> <p>Ha temaer og prosjekter ut fra barnas interesser.</p>

LEK

3-4 år

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
<p>Lek</p>	<p>Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek- alene og med andre</p> <p>Legge til rette for varierte leke aktiviteter inne og ute</p> <ul style="list-style-type: none"> • Være i lek over noe tid. • Kunne leke alene og med andre. • Leve seg inn i rollelek, glemme tid og sted. • Være mer selvstendig i lek. • Bringe nye elementer inn i leken. • Humor i leken, glede av å være med andre. • Oppsøke barn på en positiv måte. • Begynnende erfaring med lekeregler 	<p>Rolle lek – legge til rette med materiell og rom</p> <p>Utkledningstøy, inspirasjon til rollelek, fantasilek</p> <p>Ha varierte lekesoner på avd (konstruksjon, biler, rollelek, fantasilek, bevegelseslek, bordaktiviteter osv)</p> <p>Gi inspirasjon til rolleleken med rekvisitter, fantasi mm- ha en fantasikoffert.</p> <p>Ha tilgjengelig materiell, leker mm i barnehøyde- inne og ute</p>

LEK

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
LEK	<p>Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes.</p> <p>Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur.</p> <p>Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling.</p>	<p>Sette av tid til lek inn og ute hver dag.</p> <p>Samtale med barna om lekeregler</p> <ul style="list-style-type: none">- Dele med andre, vente på tur, inngå kompromisser osv <p>Trene på</p> <ul style="list-style-type: none">- konflikthåndtering- Gjøre valg- Utsette behov <p>Selvregulering gjennom bruk av regelleker, barneleker og spill.</p> <p>Bruke kjente regelleker og barnekultur leker hver uke</p> <p>Boltrek med fart og spenning</p> <p>Bevegelsesleker – både ute og inne, ha nødvendig materiell</p> <p>Ha temaer og prosjekter ut fra barnas interesser. Gir inspirasjon og ideer til leken</p>

LEK OG BEVEGELSE

LEK

OMRÅDE	DELMÅL	METODER
Lek	<p>Legge til rette for varierte leke aktiviteter inne og ute</p> <p>Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek- alene og med andre</p> <ul style="list-style-type: none">• Være i lek over tid.• Kunne leke alene og med andre.• Leve seg inn i rollelek, glemme tid og sted.• Være mer selvstendig i lek. Bringe nye elementer inn i leken.• Humor i leken, glede av å være med andre.• Oppsøke barn på en positiv måte.• Beherske lekeregler	<p>Rolle lek – legge til rette med materiell og rom</p> <p>Utkledningstøy, inspirasjon til rollelek, fantasilek</p> <p>Ha varierte lekesoner på avd (konstruksjon, biler, rollelek, fantasilek, bevegelseslek, bordaktiviteter osv)</p> <p>Ha tilgjengelig materiell, leker mm i barnehøyde- inne og ute</p> <p>Gi inspirasjon til rolleleken med rekvisitter, fantasi mm- ha en fantasikoffert.</p> <p>Aktive voksne som deltar i leken, veileder, inspirerer og guider barna.</p>

